

ДРАГАН ШУТАНОВАЦ,
СТО ДАНА МИНИСТРА
ОДБРАНЕ

РЕФОРМЕ У КОРИСТ ВОЈСКЕ И ГРАЂАНА

Проблеми не могу више да се гурају под тепих, јер је то брдо испод тепиха толико нарасло да не може да се пређе преко њега. Убеђен сам да смо кренули правим путем и да ћемо се тим путем кретати много брже него друга министарства. Нисам дошао овде да бих наставио да радим онако како је то до сада рађено. Напротив, дошао сам да убрзам реформе и да радим на мени својствен начин – да брзо решавам проблеме, уз могућност да се направи грешка, али и да се та грешка брзо исправи.

Првих сто дана Владе Србије прилика је и за кратку рекапитулацију рада Министарства одбране. Тим поводом разговарали смо поново са министром одбране Драганом Шутановцем. На почетку разговора замолили смо министра да нам у најкраћим цртама каже шта је урађено, чиме је задовољан, а шта по његовој оцени, није реализовано онако како је планирано на почетку мандата?

– Систем одбране је стратешки систем и не може се посматрати логиком дневне политике. У таквом систему тешко да можете имати неке изузетне резултате у првих сто дана Владе. Урадили смо и покренули ствари које су веома битне, које имају стратешки карактер. Мислим пре свега на завршетак нацрта два закона: о одбрани и Војсци, који су основа за будућу савремену, модерну војску Србије. У ових месец дана, колико су већ на јавној расправи, приметна је велика заинтересованост. Пристигле су нам бројне сугестије, коментари, критике, а оне које су у духу закона, наравно, ми ћемо и уважити. С друге стране, завршене су организацијско-мобилизације промене у Војсци Србије. Трајале су тринаест месеци, што је рекордно брзо за тако сложен по-

сао. Иако нису започете за време мог мандата, морам да кажем да су завршене у мом мандату, уз моју подршку.

Имали смо низ билатералних и мултилатералних састанака и презентација. Веома је битно и усвајање *Презентационог документа за учешће Србије у Партнерству за мир*.

Није усвојен, мада мислим да је требало, *Безбедносни споразум* као основа сарадње са земљама чланицама НАТОа. Та сарадња је неопходна, пре свега – нама, у интересу грађана који живе на Косову и Метохији, јер омогућава размену информација, што је изузетно битно за будући развој нашег система одбране и безбедности уопште.

На које проблеме сте наилазили у раду и како сте их превазилазили?

– Проблеми су стално присутни. Министарство одбране је велики систем. То време је било и период навикавања људи са којима сарађујем на мој начин рада. Нисам дошао овде да бих наставио да радим онако како је то до сада рађено. Напротив, дошао сам да убрзам реформе и да радим на мени својствен начин – да брзо решавам проблеме, уз могућност да се направи грешка, али и да се та грешка брзо исправи.

Сматрам да проблеми не могу више да се гурају под тепих, јер је то брдо испод тепиха толико нарастало да не може да се пређе преко њега. Убеђен сам да смо кренули правим путем и да ћемо се тим путем кретати много брже него друга министарства.

На шта конкретно мислите? Шта би то требало брже да се одвија?

– Мислим да би дефинитивно требало да завршимо нацрте закона и да их пошаљемо на усвајање Влади. Сматрам и да би организацијске промене Министарства требало да се заврше што брже, да се администрација у Министарству сведе на неопходан, али ефикасан број људи. Наравно, свестан сам да ће ту бити проблема. Администрација увек ствара отпор. Жели да очува позиције, али ми не можемо имати толику администрацију за релативно малу војску.

Извесни су и проблеми у решавању статуса војнодоходовних установа. Мораћемо да редефинишемо њихов статус у оквиру Министарства и у оквиру Војске. Мој циљ је јасан – да се за време мог мандата догоде такве промене, да нико у Војсци не може да каже да то није боље него што је било.

Нацрти закона о одбрани и Војсци већ су месец дана на јавној расправи? Какви су одјеци стручне и шире јавности на предложене документе који представљају оквир за систем одбране у целини и предуслов су за наставак реформског процеса?

– У израду тих закона био сам упућен утолико што сам добијао информације о томе на који начин иде расправа у самој радној групи и ниједног тренутка нисам утицао на њен рад. Желео сам да осетим какав дух има радна група и да ли размишљамо на сличан начин.

У неким случајевима се, признајем, нисмо се сложили.

До сада је забележено више од шездесет хиљада посета страницима сајта МО на којима се налазе нацрти закона. Коментари на нацрте који су пристигли на електронску адресу МО веома су зрели, чак велики број може да се примени. Чини се да су људи који су заинтересовани за закон, пре свега активни или пензионисани припадници МО.

Кад ће нацрти закона ући у скупштинску процедуру?

– Очекујем да, крајем септембра или почетком октобра, за коне бранимо у Парламенту Србије. После овако озбиљне јавне расправе, тешко да ће било ко ко се разуме у систем одбране, а добронамеран је, имати проблеме да схвати какве законе доносимо. Не очекујемо велики број амандмана. Али, уколико буде постојала политичка воља да се читава процедура кочи, то је нешто друго. Спремни смо и на то.

Један од, свакако, најзначајнијих резултата јесте завршетак прве фазе реорганизације Војске Србије. Како ће се тај процес одвијати у другој фази – до потпуне професионализације 2010?

– Тај део реорганизације је обиман, али и болан процес. Свакога дана имам неке ургенције и интервенције за људе који су у тим променама изгубили своју позицију, што указује на то да је урађен озбиљан посао. Други део реорганизације односи се на промене у оквиру Министарства, на опремање и модернизацију наше војске и припреме за мисије које има наша војска.

У следећој години имаћемо озбиљнији приступ *Националном инвестиционом плану*. Постоје три основне ствари и на њима ћу инсистирати код Министарства за НИП.

Најпре, треба издвојити средства за ремонт војне авијације, што је већ започето. Затим треба уложити у конверзију аеродрома у Батајници. Сматрам да је то огроман ресурс којим располаже Војска и, уколико би тај ресурс ставили у функцију цивилно-војног аеродрома, наше ваздухопловство практично више не би имало проблема, не само са обуком, односно са горивом за летењем, већ би постојала могућност да се на тај начин обезбеде средства за озбиљније набавке.

Стратешки битан циљ јесте и завршетак радова на бази *Целотина*, једном од најбитнијих пунктова наше војске у будућности.

Да ли ће се база „Целотина“ радити само за потребе Војске или и за потребе Министарства унутрашњих послова?

– Не могу да говорим у име МУП-а. Ми ћемо радити базу за потребе Војске. Није немогуће да ће и МУП бити укључен у тај посао, иако је то позиција која је, да будемо искрени, више војнобезбедносна него милицијска.

Најавили сте реорганизацију Министарства одбране до краја ове године. Шта ће се конкретно урадити у том смислу?

– Не може се паушално процењивати колико имамо вишка људи.

Постојале су намере да се на основу потреба појединача праве организационе шеме. Мислим да је то недопустиво и драго

ми је да око тога имамо потпуну сагласност на Колегијуму.

Дакле, шема Министарства јесте једна ствар, попуњеност кадрам је друга ствар и инсистираћу на томе да најбољи људи буду на најодговорнијим местима. То је један од наших будућих великих задатака, не само у оквиру Министарства већ и у Војсци. Настојаћу да се стари систем непотизма, и тога да неко ко је ближи свом шефу има приоритет у односу на неког ко је квалитетнији од њега, једном заувек заустави.

У Министарству и Војсци сви треба да знају на који начин могу да напредују – на основу оцена које су до сада имали и одговарајућег степена стручне спреме, уз што мање дискреционих права, министра и начелника ГШ, или било кога у Генералштабу и МО. Уверен сам да је то политички циљ и председника републике, јер ћемо на тај начин добити озбиљну и стабилну институцију, каква треба да буде Министарство одбране.

Какав ће бити бројчани однос официра у МО и цивилног особља?

У следећој години имаћемо озбиљнији приступ Националном инвестиционом плану. Постоје три основне ствари и на њима ћу инсистирати код Министарства за НИП. Најпре, треба издвојити средства за ремонт војне авијације, што је већ започето. Затим треба уложити у конверзију аеродрома у Батајници, а стратешки битан циљ јесте и завршетак радова на бази „Целотина“, једном од најбитнијих пунктова наше војске у будућности.

Данашњи високи официри у ГШ сви заједно немају стамбених квадрата онолико колико их има неколико њихових колега из претходног времена.

– Добро је да официри буду једним делом заступљени у Министарству, али не мислим да њихова каријера треба да буде таква да у Министарству остану до краја радног века. Инсистирам на томе да официри и у Министарству носе своју униформу и мислим да људи који су кренули у тај позив треба да буду официри у потпуности и до краја.

У Министарству треба да буде што већи број цивила, јер је исувише скупо школовање официра да би после обављали цивилне послове. Већ сам у оквиру кабинета извршио неке измене – апсурдно је да војна лица, официри, раде као секретари. Такође, апсурдно је да на пријавницама, чак и касарни и министарстава, раде подофицири и официри. Имао сам прилике да путујем по свету и да видим да тај посао раде одговарајуће агенције. Ту су неопходне промене.

Пракса у свету је да на служби у министарствима одбране има око 70 одсто цивила, а 30 одсто официра. Још није урађена анализа код нас, али ја ћу, пре свега, инсистирати на квалитету.

Када ће доћи до усклађивања статуса запослених у Министарству одбране и Војсци са осталим министарствима у Влади, а самим тим и до повећања плата и побољшања стандарда?

– Министарство је до сада урадило све што је могло како би побољшало стандард запослених. Нажалост, повећање плата не зависи само од нас. До краја године очекујем дефинитивно усвајање Закона о одбрани и Војсци, као и закона који се односи на статус војних пензионера. Треба да учинимо још неке кораке, како би успешније могли да се регулишу проблеми те врсте. То су све претпоставке да запошљавање у МО буде привлачно за младе људе.

Питање стамбеног збрињавања великог броја запослених у Министарству и Војсци, стиче се утисак, још није стављено на дневни ред. Какав ће бити модел за решавање тог проблема ?

– Верујте, то питање је код мене сваки дан на дневном реду. Економисти ме редовно о томе информишу. Сви настојимо да пронађемо одрживо решење. Верујем да ћемо почетком идуће године имати модел за решавање тог стратешког питања. Велики је број припадника Војске и војних пензионера који немају решено стамбено питање.

Тврдим и желим да грађани знају да у овом периоду никоме нисмо додељивали станове, нити је ко у том смислу имао било какве привилегије. Данашњи високи официри у ГШ сви заједно немају стамбених квадрата онолико колико их има неколико њихових колега из претходног времена.

Да ми у овом тренутку неко да хиљаду станова, имао бих проблем како да их поделим, јер знам да постоји огроман број људи ко-

Док сам ја министар одбране, грађани Србије могу да буду сигурни да нико од регрута неће отићи на Космет.

Да смо имали свештенике у војсци у време када су се дешавала самоубиства, ти млади људи имали би са ким да се посаветују и да много разумније и рационалније поступе.

ји заслужују стан. Очекујем да се у блиској будућности суштински промени начин решавања тог питања.

Ваздухопловство ВС полако „добија крила“. Побољшано је снабдевање горивом, пилоти имају више сати налета, а део ваздухоплова је на ремонту. Када ће на ред доћи модернизација авијације?

– Ваздухопловство ВС, са своја два аеродрома, у Батајници и у Лаћевцима, један је од највећих ресурса МО. За први ми је речено да има бољу позицију од Сурчина, а аеродром у Лаћевцима можда има бољу позицију и од свих осталих аеродрома у Србији. Треба искористити те предности.

Они неће бити цивилни. Војска ће и даље њима располагати и финансијска средства која ће се ту у будућности зарађивати – ићи ће Војсци. Не мислим да се у то мешам, јер је то ствар надлежности Генералштаба, али сматрам да та средства треба да иду Ваздухопловству.

Одзив регрута на одслужење војног рока знатно је побољшан и више, практично, нема проблема са попуном јединица. Значи ли то да Срби, опет, радо иду у војнике?

– После формирања нове Владе, према истраживањима, подигли смо рејтинг Војске и МО. Мислим да је то утицало на грађане да се више него пре одределе за служење војног рока са оружјем.

У последње време појавиле су се, међутим, политичке изјаве, које ће лоше деловати на поједине младиће. Мислим да је врло лоше када неко из Београда хоће да шаље Војску на Косово. Свакако, то дестимулише младе људе да дођу на одслужење војног рока у војне јединице. Док сам ја министар одбране, грађани Србије могу да буду сигурни да нико од регрута неће отићи на Косово.

Нацртом Закона о Војсци предвиђено је и успостављање верске службе. Како ће она бити регулисана?

– Верска служба ће бити регулисана у договору са традиционалним верским заједницама. Неко ће помислити да је то повратак нечему што представља прошлост. Напротив, мислим да је то у духу модернизације наше војске. Све модерне армије света имају капелана у оквиру војске. Тешко је замислити да се припадници наших јединица, у некој евентуалној мировној операцији, обраћају свештеницима из других армија, и да не могу да задовоље своје верске потребе у оквиру своје цркве. Са друге стране, верујем у то да смо имали свештенике у војсци у време када су се дешавала самоубиства, ти млади људи имали би са ким да се посаветују и да много разумније и рационалније поступе.

У верску службу Војске Србије биће, наравно, укључене све вероисповести, највећи проценат ће, пропорционално броју припадника, чинити свештеници Српске православне цркве. Питање је само кад ће тај део закона почети да се примењује. Већ сам имао разговоре са Српском православном црквом, а од јесени ће се они наставити. Модел по ком ће бити регулисана верска служба још нисмо дефинисали. Очекујем помоћ и професора Војислава Миловановића, некадашњег министра вера.

Пожари који су овог лета остављали пустош по Србији показали су још једном да, на нивоу државе, немамо интегрисан систем за реаговање у таквим ситуацијама. Како ће се та област коначно уредити и где је ту место Министарства одбране?

– О томе сам разговарао са министром унутрашњих послова Драганом Јочићем. Постоји апсолутна сагласност да та делатност треба да се integriше.

Делегирали смо своје представнике у радну групу која треба да сачини предлог за формирање владине институције која би се бавила тим проблемима.

Очекујем да ће се почетком следеће године ући у озбиљније решавање тог питања. Проблем је увек био у томе што се то питање потезало само у ситуацији када Војска треба да помогне, а када је потребно да се обезбеде средства за опремање, није постојало разумевање ни у Влади, ни у Парламенту. Верујем да смо се после последњих пожара сви освестили и да ћемо следеће године ремонтом хеликоптера, који планирамо, омогућити бољу опремљеност и ефикасност у гашењу пожара.

Показало се да велике и богатије земље, без обзира на степен организације у тој области, имају приличне проблеме. И њих изненаде веће природне катастрофе. Ових дана гори заиста велики део Грчке. Проблеми су огромни, иако је Грчка доста добро опремљена средствима за гашење пожара из ваздуха и са земље.

Влада је недавно усвојила Презентациони документ за учешће у Партнерству за мир. Које су то области за које је Србија заинтересована и како ће се убудуће развијати сарадња са Северноатлантском алијансом?

– Ми смо одређени за програме демократске и цивилне контроле Војске, планирање и финансирање система одбране. Постоји велико занимање за сарадњу у области војне медицине, управљања кризама у ванредним ситуацијама, сарадњу на пољу АБХО, где имамо Центар АБХО у Крушевцу као потенцијални регионални центар за ту област. Заинтересовани смо, наравно, и за сарадњу у области обуке, која ће, по свему судећи, бити и најбитнија у будућности. Постоји и занимање за сарадњу у области развоја наоружања и војне опреме.

Морам да кажем да смо тиме што још нисмо потписали *Безбедносни споразум* увелико онемогућили Министарство одбране да добије битне погодности, посебно у области обуке и образовања.

Како тумачите изјаве неких министара да се на Косову и Метохији ствара држава НАТОа.

– Мој посао је да Министарство одбране стандардизујем по тренутно најбољем стандарду на свету – а то је стандард НАТОа. Све наше организацијско-мобилизацијске промене су у оквиру стандарда НАТОа. Желим да подсетим да смо на самом почетку мог мандата имали вежбу са војскама НАТОа – Бугарске и Румуније. Вежба је протекла беспрекорно и имала је позитиван одјек у Србији. Те земље такође имају своје представнике у Кфору.

Као потпредседник Демократске странке могу да кажем да су и мени те изјаве звучале празно и непотребно, поготово у тренутку када Кфор на Косову добро сарађује са припадницима наших безбедносних снага, са Војском пре свега. Подсећам да је Кфор дошао на Косово и Метохију у време Слободана Милошевића, а да данас чува српске енклаве од разних екстремиста, који би, као и 17. марта, радо запалили српске куће, цркве и манастире. Те поруке ми ни политички нису јасне.

Разумем да поједини људи желе да говоре о великим стварима, крупним речима, да би се што даље чули, поготово у изборној години, али мислим да су далеко од мудрих порука.

Како видите решавање статуса Косова и Метохије у будућности и шта мислите о евентуалном упућивању наших војника на Космет, у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација?

У овом тренутку косовско-метохијски проблем је пре свега проблем политике и међународног права, и он треба да се решава за столом, а не силом. Убеђен сам

да у 21. веку постоји довољно цивилизацијске и политичке културе да нађемо решење које ће бити корисно свим грађанима Србије.

Нова рунда преговора треба да доведе до конкретних помака и мислим да ће се интереси Албанаца и Срба на Космету сусрести око оне цивилизацијске тачке у којој ће рећи: *Људи, 21. век је, Европска унија је свуда око нас. Чекају нас боља будућност, бољи животни стандард, а живот не може да чека док се ми свађамо.*

Један од пет приоритета у раду Владе била је и сарадња са Хашким трибуналом. Шта је Министарство одбране урадило на том плану?

– Довољно је рећи да смо дошли до тога да више нико ни са једне међународне и домаће инстанце, нити из Хашког трибунала, не помиње Министарство одбране нити Војску Србије као проблем у сарадњи са Трибуналом. Та чињеница је довољно речита. Све је то резултат рада Министарства одбране у овом периоду. Јасно смо ставили на знање свима да нико више не може терет тог проблема да пребације у наручје Војске и Министарства одбране.

И, на крају, шта би министар могао да поручи нашим читавцима после 100 дана Владе?

– Мислим да ће ова година бити једна од стратешки најбитнијих година за систем одбране, да ћемо доношењем нових закона ући у еру у којој ћемо се бавити собом, а не проблемима који нису наши и које није направила Војска.

Убеђен сам да ћемо од следеће године подићи ниво оперативне способности Војске и да ћемо се посветити бољем материјалном опремању.

Један од циљева које сам себи зацртао, а за који још не могу да кажем да сам га испунио – јесте враћање угледа војничком позиву. Сигуран сам да ћемо то учинити у наредном периоду и већ ме радује што све већи број младих људи конкурише за Војну академију. Посебно ме радује што најбољи од оних који конкуришу траже да иду у пешадију или артиљерију. Међу њима стасовају неки нови генерали. ■

Славољуб М. МАРКОВИЋ